He Korerotanga Mo Te Iwi Maori

Pene Katata

THIS BOOK
BELONGS TO

BETTY and DUANE
WARDLE

c

He Kupu Whakamarama tenei na Wiremu Takana o Tahoraiti, Niu Tireni, Mo runga i nga Mana Maori kua Ngaro.

Me te Whakaatu atu te Huarahi e hoki mai ano taua Tohungatanga Tapu o te Atua ki te Iwi Maori.

Na Hemi Nitama Ramapata, Te Kai Panui,
Akarana, Niu Tireni.

He Kupu Whakaatu Tenei.

He kupu whakahoki korero tenei na Wiremu Takana, he tangata ia no Tahoraiti, he tumuaki peka no te Hahi o Ihu Karaiti o nga Hunga Tapu o nga ra o muri nei.

Ko ia tetahi o nga Maori i tae atu ki Amerika. Ko te patai tenei. E hoa, me pehea e kaha ai te iwi Maori ki te whakarite i nga tikanga e ora ai o ratou tinana, e mutu ai hoki te wehi me te mate e puta mai ana ki a ratou i roto i nga mahi Atua Maori katoa? Ko wai he kai awhina ma ratou? Ko enei ana kupu e whai ake nei. Na, E te iwi, Tirohia; he tangata aroha ia, he tangata pai ano hoki. He nui tona mohio ki nga akoranga Pakeha, me nga akoranga o nga Maori. Na tona matua ia i whakaako ki nga matauranga i puta mai i roto i nga whare Wananga o nga tupuna. Kati tenei.

Ko ana korero e whai ake nei:

Me marama tatou, E te iwi Maori, he iwi whakapono tatou, no te whare o Iharaira hoki tatou. Titiro ki te kaha o o tatou tupuna ki te whakapono. Kaore rawa o ratou ruarua ki te pono o nga mea kaore nei e kitea e te kanohi tangata, nga mea ra whaka-te-Atua. Kite tonu ana ratou i nga mahi merekara me nga mahi o te Atua Ngaro. I pera hoki a Iharaira i mua. Kaore rawa e rite ana nga Tauiwi, ara nga Pakeha nei; e whakaaro ana te nuinga a ratou, e horihori ana te whakpono o nga Maori ki nga mea Atua, ara, nga mea e kore nei e kitea e te kanohi tangata. Ko te wehi ki nga mea Atua katoa, ko ia tetahi taonga nui o te iwi Maori i runga i ta ratou whakaaro, he pono aua mea. Na,

ka kite tatou i konei, he taonga whakaheke mai tenei mea te whakapono no o tatou tupuna. E te iwi Maori, ehara i te mea hanga noa ake na te whakaaro, i te mea homai ranei, e te tangata, engari he mea tuku iho no onamata. Ehara ia i te mea whakaako, engari, he homaitanga ki a ratou, ina hoki, he aha te mahi, he karakia, he mahi tohunga, makutu, tohu aitua, moemoea, he ruru ranei, ngarara ranei, taniwha ranei, he whetu rere ahi ranei, he wairua tangata mate ranei, patu paiarehe ranei, kehua ranei, ahi ranei, tae tonu mai te wehi ki a ratou i runga i enei mea; na ta ratou whakapono hoki ki aua mea.

Na, he aha te take i pera ai ? Ina te take. I mohio ratou he tino mana i o ratou tupuna i heke mai nei i Hawaiki, me to ratou mohio hoki e pono ana o ratou tupuna i a ratou aua mana tapu, e whakakitea ano hoki e o ratou tupuna nga kaha i roto i aua mana, koia tenei e whai ake nei. Ko nga rakau, ko nga kohatu, ko nga ngaru o te moana, ko nga ika, me nga whatitiri, me nga uira, me nga tupuhi, me nga hau, me era atu mea e rongo ana i a ratou i runga i a ratou karakia, i puta mai nei i roto i o ratou whare Wananga; na, he tino tohu tenei ki a tatou, kaore o tatou kaha i waho atu i te whakapono. Kei te mohio tonu tatou, he kino te haurangi, te moe tahae, te puremu, te petipeti moni, purei kaari, patu tangata, me era atu mea e rite ana ki enei. Kaore hoki he tangata e ahei te ki pono, he mea pai enei e ora ai te tinana maori. Engari, e whakaae ana te katoa he kino aua mea. Otira, e kore e taea e te tangata te pupuri mai i a ia, kei pa atu ki aua mea. Na te aha koia ? Na te kore kai awhina mona e taea ai e ia te whakakahore atu i aua mea kino, kei pa atu ia. Kei te mohio tonu tatou, koia tonu nga mea e tere ai to tatou ngaro

atu i runga i te mata o te whenua. Ko te mea hoki tenei, ara, te mate o te tinana e tino wehingia ana e tatou katoa.

Tenei, ki te mahi koia tatou i enei mahi ka ora koia o tatou tinana maori nei ? Kaore rapea, engari, ka mate rawa. Otira, kaore pea o tatou whakapono e mate ana te tangata i enei e whai ake nei, i te mea ehara enei i te taonga tuku iho no o tatou tupuna, ara, te kai waipiro, te kai paipa, te kai tii, te mau he i nga kakahu; ko nga huarahi hoki ia e putake mai ai nga mate Pakeha ki te Maori, e mate ai tona tinana.

Me hoki ano tatou ki te kupu ra, ko wai he kai awhina i a tatou, me te kupu ano, kaore o tatou kaha i waho atu i te whakapono ? Hoki atu ra te whakaaro ki nga wa onamata. Na te whakapono o o tatou tupuna i taea ai e ratou te u ki nga tikanga e ora ai te tinana tangata. Ka rereke koia o ratou uri ? Kaore rapea. Kei roto hoki i o ratou uaua e rere ana o ratou toto me te mana i homai ki a ratou, he tukunga iho ki tenei whakatupuranga, ki tenei whakatupuranga. I te mea kua araia tatou e nga mahi tinihanga, e nga mahi poka noa, e te ngakau kuare, ka puta tenei whakaaro i a tatou, kua kore o tatou hokinga atu ano ki aua mana tapu o o tatou tupuna. Mehemea, e tika ana tenei, kua kore rawa e ora o tatou tinana no te mea, na te whakapono o ratou i ora ai ratou i mua, ara, o tatou tupuna. No reira, me hoki ano tatou ki reira ki taua whakapono ano e ora ai tenei tinana maori. Me whakapono tatou ki te Atua, ki te Kai Hanga o te whenua, o te Rangi, me nga mea katoa e hua nei ki roto, me Tana Tama hoki, me Ihu Karaiti; ko ia nei te Kai Whakaora o te ao, ara, tenei tinana maori, me tenei tinana wairua ano hoki. Me whakapono hoki

ki te Wairua Tapu, me te mana o te Tohungatanga Tapu o Merekehereke raua ko Arona. Kei reira nei e mau ana nga kaha, nga mana o roto i te Atuatanga, na reira nei, i taea ai e te Atua ana mahi nunui.

Na, i hoatu tenei mana e Ihu Karaiti, ki nga tangata i whakapono ki a ia, a, whiwhi ana ratou ki taua mana; na, i to ratou whiwhinga i taua mana me te Wairua Tapu ano hoki o te Atua, katahi ratou ka whiwhi ki te kaha i taea ai e ratou te whakakahore i nga mahi kino katoa kua korerotia ake ra, me te mahi ano i nga mana whakaora tinana, i nga merekara, me nga mea i taea ai e ratou te mahi i aua ra. Ehara i te mea, ko ratou anake i whiwhi ki tenei mana, engari, o ratou tupuna o te whare o Iharaira. Na, i te mea, he mea hoatu taua mana ki a ratou i runga i to ratou whakapono, ma te aha e kore ai e homai ki a tatou mehemea he whakapono ta tatou ? Kaore he take. No te mea hoki e hoatu ai ki te tangata, ehara i te mea, ka riro noa mai, engari, me homai taua mana. Na, i te mea, ka whakapono tatou ki a te Karaiti, ka whiwhi ki tona Tohungatanga Tapu me tona Wairua hoki, hei kai tohutohu i a tatou, hei kai whakakaha, katahi ka taea ai e tatou enei mea kino katoa te whakarere atu. Tenei ano, ka kore to tatou wehi ki nga mea whakamate katoa, ara, ki nga makutu, ki nga kehua Maori, ki nga Atua whiowhio, ki nga patu paiarehe, ki ena ritenga Atua, i te mea, kua riro mai i a tatou te mana o te Atua nui atu i era atu Atua katoa, e rite ana ki te mana i whiwhi ai o tatou tupuna, i heke mai nei i Hawaiki. No te mea e mohio ana tatou ki tenei, i te mea, i a ratou taua mana kore rawa o ratou wehi i nga mea katoa. Tiro atu ki te moana nui a Kiwa, i hoea mai nei e ratou.

Kore rawa o ratou wehi i te aha, i te aha. Ko tatou ke, nga uri, kei te wehi ki nga mea katoa, na reira ra, me whiwhi tatou ki taua mana Tapu o to tatou Matua i te Rangi, ara, tona Tohungatanga, kia kore ai to tatou wehi i te aha, i te aha, kia pera ki o tatou tupuna, kia whai ora ai hoki o tatou tinana kikokiko nei, kia ora ai ano hoki tatou a te wa ka hoki atu tatou ki to tatou Matua i te Rangi. Kati.

Na konei ra, E te iwi, e ki ana to tatou Ariki a Ihu Karaiti, " Inoia, a ko hoatu ki a koutou; rapua, a ka kitea e koutou; patukia, a ka uakina ki a koutou; ka whiwhi hoki nga tangata katoa ina inoi; ka kite ina rapu; ka uakina hoki ki te tangata e patuki ana." Me rapu ki whea, ki nga whare Wananga ? Kua kore ra he whare Wananga. Me patuki ki whea, ki nga tohunga Maori ? Me inoi ki whea, ki nga Atua whiowhio kia riro mai ai i a tatou ? Kahore rapea. Engari, me rapu i nga Karaipiture kia rite ki te kupu o to tatou Ariki. Na, ki te ki mai nga Karaipiture, me penei te mahi, kaua tatou e ki, kaore me penei ke, me pera ke, engari me rite ki tana i tohutohu mai ai ki a tatou. Ki te peneitia e tatou te rapu i roto i aua Karaipiture ka mohio tonu tatou kei whea e takoto ana taua mana Tapu, ara, tona Tohungatanga, na reira, e taea ai e Ia te mahi i nga mahi katoa o roto i tona Atuatanga.

Otira, he whakapono to te iwi Maori ki nga Karaipiture, e kore koutou e whakahawea mai ki enei kupu atu. Kei roto i aua Karaipiture e mau ana te tino tauira o te whakaoranga a te tangata. Kua kite ranei koutou i tenei ? Mehemea, kaore, me tahuri ano ki te rapu, a kia kitea ra ano, no te mea kei reira e mau ana ona ritenga katoa o te whakaoranga, i whakaritea nei e to tatou Kai

Whakaora, ratou ko ana pononga; nana nei i tautoko nei ana mahi i muri iho i tona kakenga ake ki te Rangi. Na, kua kite etahi o tatou, o te iwi Maori. Kua whakawhiwhia ano ki taua Mana Tapu o te Atua. Ko nga mea o ratou e u tonu ana ki ona tikanga katoa, kua kore te wehi i roto i o ratou ki nga mea katoa e wehingia nei e tatou, e te iwi Maori, ara, nga mea kaore e kitea atu ana e te kanohi tangata, haunga ra te tangata e haere mai ana ki te patu i a ia.

Kua kite ano hoki ratou i aua tohu ano i korero ai to tatou Ariki, ka aru tahi i te tangata e whakapono ana ki tona ingoa. Tera noa ake ra, ko etahi o ratou i roto i taua whakapono kua tino tae rawa atu ki roto ki tona Whare Tapu. Kua tino ki o ratou ngakau i te hari, i te koa, a, rere ana te pouri me te aue. Otira, ehara i te mea, ko enei tangata anake kua tae atu nei ki reira, nga mea i whiwhi ki tenei koa nui, engari, ko te tokomaha noa iho o nga mea e u ana i roto i te whakapono tuturu o te Atua. Kua kaha hoki ratou ki te ki, kua whai kaha ratou ki te whakakahore i nga mea kino, i korerotia ake ra, i runga i te mea e mohio ana ratou, ki te hoki atu ratou ki aua mea, mahi ai ano, ka uru ano ratou ki roto ki te whakangaromanga o tenei tinana maori.

Ehara i te mea pai, tenei tu ahua, ko etahi e kite, ko etahi e kore e kite, ko etahi e whiwhi, ko etahi e kore e whiwhi, ko etahi ranei e rapu, ko etahi e noa iho, engari, me whiwhi katoa, me kite katoa, me rapu katoa, kia tae ai tatou ki roto i te kotahitanga o te whakapono, o te matauranga hoki, ki te Tama a te Atua, ki te tino tangata, ki te mehua o te tino kaumatuatanga e tutuki ai ki to te Karaiti.

Kati ra. E te iwi whakarongo ki tenei. Ko te

mana i riro mai i o tatou tupuna i ngaro tonu atu i o ratou whare Wananga, kaore kia kotahi wahi i mau mai o taua mana i te iwi Maori. Pera ano hoki te titiro atu ki te mana i tukua iho e te Karaiti, e ana Apotoro, i mutu tonu atu i aua ra ano i a ratou. Ina hoki ra, kua kore nga mana whakaora, nga mahi merakara, nga kitenga, me nga mahi poropiti ano hoki, me nga whakapakanga ringaringa mo te whakaoranga o nga turoro, me te whakapakanga ringaringa hoki, hei homaitanga a te Wairua Tapu o te Atua. Koia tonu te kaha i riro mai i a ratou i te ra o te Petekoha, e kite ana inaianei i roto i nga akoranga o te ao.

Engari, ko te ki anake, me whakapono, ka ora ai. E ora ana, koia, o tatou mate i runga i tena ki? Kaore rapea. No te mea, ma nga mahi me te whakapono, ka tika ai. He aha nga mahi e tika ai te whakapono? Ko nga mahi ra o roto i taua Tohungatanga Tapu o te Atua. Mehemea, kaore enei mea e kitea ana inaianei ka tika te ki i mutu atu taua mana i aua wa o nga Apotoro ratou ko nga Poropiti. Kahore hoki tetahi wahi i mau mai i etahi tangata, i tetahi tangata ranei, no te mea, kahore rawa e rangona ana aua ahuatanga i enei nga ra o muri nei, no reira hoki, te tangata i atiutiu haere ai ki te kimi i aua mana whakaora i roto i nga tino whakaakoranga o tenei ao; heoi, kaore e kitea. Na, mehemea i ngaro atu, me pehea tatou e whiwhi ai ano? E penei ana nga tikanga o te whare Wananga o o tatou tupuna. Ma te tangata kei a ia taua mana e tuku atu ki tetahi atu tangata, ma tetahi atu tangata e tuku atu ki tetahi atu i roto i te ture o taua mana.

I pera ano te mana i homai e to tatou Ariki a Ihu Karaiti ki ana Apotoro ratou ko nga Poropiti,

he mea hoatu, ehara i te mea, ka riro noa mai i te tangata e whakapono ana.

E ki ra hoki a Paora, " E kore ano hoki tetahi e tango i tenei honore ki a ia ano, engari te tangata e karangatia ana e te Atua, e peratia ana me Arona," ara, he mea whakapa nga ringaringa o Mohi ki a ia. Na reira, i riro mai i a ia te mana a te Atua. Na, me pehea ra tatou, i te mea, kaore he tangata kei a ia nei tenei mana i te whenua nei, me pehea tatou e whiwhi ai, i te mea kaore he tangata e ki ana kei a ia taua mana pera me Mohi i whakahaua nei e te Atua kia hoatu te mana ki tona tuakana ki a Arona ? Na, me pehea tatou ?

He pono tenei ki, me hoki mai ano aua tangata i hoatu nei e te Atua taua mana ki a ratou, hei whakahoki mai taua mana ki a tatou ki nga tamariki a te tangata. Titiro atu ki te wa i a te Karaiti me ana Akonga tokotoru i runga i te maunga. I puta mai ai ki a ratou a Iraia raua ko Mohi, i whakahokia mai ai te Tohungatanga Tapu o Merekehereke. Na, me pera ano enei tangata ki a tatou, ma ratou ano e whakahoki mai taua mana tapu ki o te Atua tangata i whiriwhiria ai i runga i te mata o te whenua nei.

E mea ra hoki, a Amoho, " He pono e kore te Ariki a Ihowa e mahi i tetahi mea; engari, ka whakakitea e Ia tana whakaaro puku ki ana pononga, ki nga Poropiti." Na, E te iwi. E tino mohio ana tatou ki tenei, kahore he tangata i ki mai ko ia ta te Atua Poropiti i enei nga ra. Heoi ano ra, ko nga tangata kei a ratou nei nga Atua whiowhio e ki ana he tohunga ratou, he poropiti hoki, engari, kaore ano ratou i ki mai, " Tenei te whakaaro puku a te Atua." Me penei hoki, kua rite tonu ta ratou whakahaere ki ta nga Poropiti, ki ta nga Apotoro

o to tatou Ariki a Ihu Karaiti ? Tirohia atu he tauira, kia mohio ai tatou. Ko Rua, kei a ia ano tana whakahaere. Ko Te Whiti raua ko Tohu, kei a raua ta raua ano whakahaere, mutu tonu iho a raua tikanga i a raua, me era atu tohunga Maori kei a ratou ano a ratou whakahaere. Kahore rawa he mea e rite ana ki nga tauira o nga Apotoro ratou ko nga Poropiti i a ratou nei te mana a te Atua. Tera noa ake, kaore hoki ratou i ki mai, na aua Karere Tapu o te Atua i homai te mana o te Atua, engari ko o ratou mana he mea riro noa mai e ai ki te titiro atu, pera atu ano hoki era atu akoranga i runga i te mata o te whenua, kaore a ratou kupu, he mea homai te mana ki a ratou, e aua Karere Tapu.

Na, E te iwi Maori. Ehara i te mea ko tatou anake te iwi o te ao nei kua kotiti ke. I roto i nga whakaakoranga maha o tenei ao, ka timata tetahi tangata, he tino taitamariki ia, i waenganui i te tekau ma wha, te tekau ma rima tau, ka rapu haere, mehemea, kei whea taua mana i roto i nga whaka-akoranga maha o tenei ao, i te mea, e karanga mai ana ratou ki a ia, "Na tenei ! ra tera ! haere mai." Ka ohorere tona ngakau, ka kore mohio hoki me ahu atu ia ki tehea o ratou. Heoi, i a ia e whaka-aroaro penei ana, katahi ia ka timata te rapu i nga Karaipiture. Ko tehea te huarahi mana e ora ai ia ? Ka tupono ia ki tenei Karaipiture e mea nei, "Ki te hapa tetahi o koutou i te matauranga, me inoi ia ki te Atua e homai nui nei ki te katoa, kahore ana tawai mai; a, ka homai ki a ia." I konei, tino whakaae tonu atu ia, ko ia taua tangata e hapa ana i te matauranga, ina hoki, kahore ia e mohio me haere ia ki ewhea o enei e karanga mai nei ki a ia, "Haere mai." Na, whakaae tonu atu ia, ae, me inoi ia ki te Atua, kia whiwhi ia ki taua matau-

ranga, kia mohio ai ia ki te huarahi, hei tomokanga mana.

Ka kite tatou i konei, kaore tenei tangata i hiahia kia tu ia, he tohunga, he poropiti, he aha ranei, engari, tino whai ia i te oranga mo tona tinana. No konei ia ka haere atu ki te wahi ngaro inoi atu ai ki tona Matua i te Rangi. I a ia e inoi ana, ka puta whakarere mai he maramatanga i te Rangi, kei runga ake i te tiahotanga mai o te ra, tu ana nga tangata tokorua i tona aroaro, e mea mai ana tetahi ki a ia me te tohu ki tera, " Ko Taku Tama tenei i aroha ai, Taku i ahuareka atu ai, whakarongo ki a ia."

Ka mea atu ia ki a ia, " Me uru atu au ki tewhea o nga akoranga nei?"

Ka mea mai tera ki a ia, " Kauaka, kahore hoki he mana kei a ratou, ko te ahua o te karakia kei a ratou, ko te kaha, me te mana, kua whakakahoretia. Kaore hoki te Rongo Pai pono i a ratou, engari ki te u koe, tera koe ka mohio ki te huarahi e haere ai koe." Katahi ia ka ohorere i te titiro atu ki te Atua, he tinana ano tona, he wahi kikokiko, he wheua hoki, no te mea, ki tana whakaaro i runga i nga akoranga o te ao, he tinana kore to te Atua.

Na, i tona hokinga atu ki te kainga, tutaki tonu atu ia ki tetahi o nga minita i mea mai ki a ia i mua atu, " Haere mai, kei konei te ora." Ka korero atu ki a ia, kua kite ia i tetahi kitenga. Mea tonu mai ana taua minita, " Ehara, te kitenga he whakaaro pohehe no tou ngakau. Kua kati ake hoki te Rangi, kua mutu noa atu tenei mea te kitenga i nga wa o te Karaiti ratou ko nga Apotoro." Mea atu ana taua taitamariki, " Ahakoa pehea, e kore rawa e taea e au te whakakahore, i te mea kua kitea nei e au." Na, i timata nga whakatoinga ki

tenei taitamariki i taua ra ano, pau noa nga tau e toru. He ahakoa i u tonu ia ki taua kupu. I te nui o tona tangi me tona hiahia kia mohio ai ia ki taua huarahi i whakaaria ai ki a ia, ka whakapaua e ia tona ngakau ki te inoi ano ki te Atua mo taua huarahi e ora ai ia.

Na ka puta mai ko tetahi o nga Poropiti o te iwi Maori onamata ki a ia, he maha ana take i korero ai ki a ia, ko te mea nui rawa o aua take ko etahi papa koura, kei reira nei te maramatanga o te huarahi e ora ai ia, me nga whakahekenga iho o te mana Atua ki tetahi iwi kua ngaro.

Na, ka tangohia tetahi arai i a ia, a, kite tonu atu ia kei reira nei aua papa e huna ana. He po tenei; i te aonga ake o te ra, ka haere tonu atu ia ki taua wahi i whakakitea mai ra ki a ia. Heoi, tutaki ana ia ki taua Poropiti, nana hoki i whakakite mai te wahi i takoto ai nga papa koura, me tetahi mea potakataka, me nga papa paraihe, me tetahi hoari.

Na, ka rere atu ona ringaringa ki aua papa koura, katahi ka mea mai taua Poropiti ki a ia, " Kaore ano kia rite te wa kia riro enei mea i a koe. Engari, me hoki mai koe ki konei, ia tau, ia tau, mo nga tau e wha, ko reira pea ai enei mea riro ai ki ou ringaringa. Ma tou u hoki ka riro, ki te kore, kahore."

Na, i hoki atu ia ki reira ia tau, ia tau, mo nga tau e wha, me te tutaki ano ki a ia, i aua tau e wha, o taua poropiti Maori onamata. No reira, i homai ai nga papa ki a ia. Na, ka timata te whakamaori i reira a ia; me tetahi tangata he awhina i a ia ki te tuhituhi, i a ia e whakamaori ana.

I homai aua papa i te tau 1827 i te marama o Hepetema, te 22-o nga ra. Ko te whakamaoritanga,

he mea ra, na te homaitanga o te Wairua Tapu a te Atua ma roto i etahi kohatu e rua e kiia nei e te Pakeha, he Urimi he Tumime, e rite ana pea, ki nga kohatu i roto i te whare Wananga, ki te Huka-a-tai, me te Rehumoana nga whatu o o tatou tupuna.

Na, ka haere te whakamaoritanga, a, taea noatia te marama a Mei 1829. I a ia e whakamaori ana i aua papa ka tae ki tetahi kupu penei na, " Kua whakamanatia ahau e Ihu Karaiti, ka iriiria koe e au i runga i te ingoa o te Matua, o te Tama, o te Wairua Tapu, Amine." Na tenei kupu, na te mana ra, ka tino oho tona ngakau; kaore hoki ia i tino marama he aha tenei mea te mana, a hiahia tonu raua kia mohio ki te putake o taua korero i pera ai, ara, " mana." Na, i haere atu raua, i te awatea tonu a te ra, ki tetahi wahi motu ke, inoi ai ki te Matua ma runga i taua take ara, te mana. Na, ka puta mai a Hoani Kai Iriiri, ki a raua, ka whakapa takitahi ona ringa ki runga i o raua mahunga me te hoatu i te Tohungatanga a Arona ki a raua, kei reira te mana e ahei ai i a raua te iriiri rumaki, hei murunga hara. No taua wa ano, ka whakahau atu a Hoani Kai Iriiri i a raua kia iriiri raua, tetahi i tetahi, hei murunga i o raua hara ake. Na, heoi ano, i te mutunga o tenei, ka haere tonu ta raua mahi o te whakamaoritanga. Na, i te marama o Hune ka haere mai ano a Pita ratou ko Hemi ko Hoani, hoatu ki a raua te mana o Ihu Karaiti e karangatia nei te Tohungatanga o Merekehereke, he mea na te whakapakanga o o ratou ringaringa ki runga ki o raua mahunga.

No reira raua i whiwhi ai ki te mana mo te homaitanga o te Wairua Tapu, ma roto i te whakapakanga ringaringa. Kahore he nui nga marama i muri ka oti te perehi o te whakamaoritanga o taua pukapuka. No te ono o nga ra o Aperira, i te tau

1830, i whakatungia te Hahi, ko nga mema i taua ra, e ono tangata.

Na, mehemea i tika te homaitanga o taua Tohungatanga Tapu a te Atua ki te tangata, ka whai nga tohu, ara, te mana whakaora, me nga mana katoa i whakaaria mai e te Karaiti i mua, tera noa ake ka hiritia i roto i te ngakau o ia tangata ka oti nei te iriiri, me te whakapa ringaringa, hei homai te tino kaha o te Wairua Tapu o te Atua. Ko ia tonu te take, i tupu ake te Hahi, a, e haere nei ki nga wahi katoa o te ao. E whakaatu ana nga tangata kua uru ki roto, ae, ko ia ano tenei, ko te Hahi tika tenei o te Atua, no te mea, kua tino whai mai nga tohu o te mana o te Atua ki nga tangata e whakapono ana.

Na, **E te iwi.** Kei roto i taua pukapuka e kiia nei, te Pukapuka o Moromona, te tino maramatanga o nga tikanga katoa o te Atua. E tautoko ana tenei pukapuka i te Paipera, a, e tautoko ana hoki te Paipera i tenei pukapuka. Otira, ko te tino taonga nui o taua pukapuka, kei reira nga kupu whakaari nui mo te iwi Maori. Kei reira, e whakamarama ana i te wahi i puta mai ai nga Maori, ara, te peheatanga i hono atu ai te iwi Maori ki a Hohepa. Kei reira ano hoki te whakaaturanga, tera ka puta mai tenei pukapuka i roto i te ringa o tetahi tangata o nga Tauiwi, a mana, ara, ma ratou ia e kawe atu ki nga uri o Hohepa e noho marara nei ki nga moutere o te moana.

Na, e ki ana te poropiti Maori onamata mo te wa ka tae atu tenei pukapuka ki nga morehu o te whare o Iharaira. II. Niwhai, 30-te 4, me te 5, me te 6 o nga rarangi.

" 4. Katahi te toenga o o tatou uri ka mohio ki a tatou, ki te putanga mai o tatou i roto i Hiruharama, ki a ratou ano hoki he uri no nga Hurai.

" 5. A ka whakapuakina te Rongo Pai o Ihu Karaiti i roto i a ratou; no reira, ka whakamohiotia ano ratou ki te mohiotanga ki o ratou matua, ki te matauranga ano hoki i matau ai o ratou matua ki a Ihu Karaiti.

" 6. Ko reira hari ai o ratou ngakau; no te mea ka mohio ratou ki tenei he manaakitanga ki a ratou na te ringaringa o te Atua; ka timata ka marere iho enei unahi pouriuri i o ratou kanohi: a e kore e maha nga whakatupuranga i roto i a ratou e pahemo kua riro ratou hei iwi kiritea, e painga ana."

Heoi ra, E te iwi. Kua tae mai enei tangata ki te motu nei. He nui nga kupu poropiti o o matou matua Maori i puta i mua i a ratou, e tino homai ana ki a tatou i nga tohu o tenei iwi i whakaritea nei e te Atua, hei kawe atu ki te whare o Iharaira te mana me te ora o o tatou matua. Na, e haere ana ratou ki nga motu katoa, kahore he tono, kahore he utu. Kei te hanga ratou inaianei he Temepara Tapu kei Hawaiki.

Kati ake i konei. Kua whakahokia te patai nei. Kei te tino mohio matou katoa, ki te mea ka hiahia pono te tangata kia mohio, e tika ana ranei tenei, ka homai e te Atua ki a ia taua mohiotanga ki te mea ka rapu te tangata i runga i te ngakau inoi. Me tenei ano, e mohio ana matou ka nui te kaha o te Rewera ki te ki, ki nga tangata katoa, " Ehara tenei, e kore e taea ranei." Otira, E te iwi, kei konei te kaha me te mana e taea ai e tatou te whakaroa i to tatou noho i tenei ao, e hari ai, e koa ai o tatou ngakau, a, kei konei ano te ora mo te wa e tutaki ano tatou i to tatou Matua Ora Tonu i te Rangi.

Na, ma te Atua tatou katoa e whakakaha, e whakamarama,

Na to koutou teina i roto i a te Karaiti,

NA WIREMU TAKANA.

BUSINESS PRINT—8064